

15 - 3 - 76

Armas hr. H. Rajamaa,

No kuidas elu kulgeb ? Kas teil on seal ka juba kevadet õhus? Meil siin lumikellukesed ja krookused juba õitsevad. Laheme vastu jalle uuele ilulisele ärkamisele - ülestoumisele. Koik saab uueks. Kas ka inimsüda muutub paremaks?

Mu raamat "Su palet ma otsin" on saanud siin usna sooja vastuvõtu osaliseks ja on ka juba paljudesse kodudesse teed leidnud. Olen rahkesti lugejakirju saanud kaunite sõnadega. Kaks arvustajat on ka selle raamatu kohta "Vaba Eesti Sõnas" sõna võtnud.

Saadan siin ka Teile nende arvustuste koopiad.

Kallis hr. Rajamaa, kas oleks võimalik, et Teie annaksite selle mag. M. Jürma arvustuse ka sealsele eestlaste ajalehele avaldamiseks? Arvatavasti on Teil seal tutvusi. Sellest oleks raamatu levikule palju kasu. M. Jürma on tuntud ja hinnatud arvustaja nagu isegi teate. "V. E. S." saavad lugeda ainult U. S. A. inimesed. Need raamatud on aga üle mandrite eesti kogudustele saadetud.

Teid südamest tervitades ja tänades Teie heatahtliku suhtumise eest

Teie

Helmi-Aune Parla

MADE IN U.S.A

Liili-Anne Parlo: Su palet ma otsin

Luuletusi. Eesti Vaimulik Raamat, Uppsala, 1975. — 220 lk. Illustreerinud Agaate Veeber.

Vaimulikku luulet on eesti kirjanduses kasinalt ja kui on, siis on need lihtsad kulunud riimis salmikesed, mis ei tõuse kirjanduslikule tasemele. Liili-Anne Parlo, keda tunneme ajakirjanduses avaldatud juhuluule tõttu mitmesuguseiks tähtpäevadeks — eriti kiriklike pühade puhul, on suure helluse ja maitsekusega kokku pannud vaimuliku värsiraamatu oma kadunud abikaasa, kirjandusteadlase Olev Parlo mälestuseks. Viirastel aastatel on vähe olnud selliseid nägusaid raamatuid meie kirjanduslaual, kui maha arvata Marie Underi "Eluraamat". Suure hoolikusega on valitud raamatu kaunis paber ja kirjad ning antud talle kirjandus-kurstiline sisu.

Kirjandusteadlane Olev Parlo oli teatavasti aastaid H. Visnapuu Kirjandusliku Fondi esimees ja auhinna-zhürii liige ning avaldas aegajalt ka arvustusi jooksva kirjanduse üle meie ajakirjanduses. Liili-Anne Parlo on saanud oma abikaasalt tugeva luulevormi tunnetuse, mis kajastub tema raamatus. Oma kaotuse ja leina mõtet on ta suunanud luulele ning reageerinud sel viisil maha oma

üksinduse ja meelehärmi, otsides tuge religiooni sügavaist väärtustest. Põhimõtted, millele on rajatud L.-A. Parlo luule, on praost R. Kiviranna kokku võtnud saatesõnas. Need on ristiusu tões ja väärtused, nende tuum — Kristuse sünd ja ristilöömine — mis on andnud sisu raamatu värssidele. See on eelkõige sensitiivne tundeluule, milles peale usuliste värsside leidub ka luuletusi emale, kodumaale, mälestustele. Raamat on jaotatud kaheksasse tsükklisse: Su palet ma otsin, Jõuluvalgus, Kolgata risti Valgus ja Ülestõusmise ime. Armastus, mis ialgi ei väsi, Tänaigem Jumalat, Sinu poole meie silmad suunat üha, Lapse südame ja meelega, ning Ainetel.

Autor on hoolega lihvinud oma värssse. Ta kasutab varieeruvaid riime: peale reeglipäraste riimide ka irdriime ja vabavärssi ning ka vahelduvaid rütmie. Sama varieeruv on ta stroofide vorm. See mõtte- ja südameluule võiks nagu hea jutlustekogu olla tõeks ja lohutuseks neile, kes otsivad tuge ja lohutust oma hingele ja meelele tänapäeva rahustus maailmas, eriti aga surma ja

muude kannatuste puhul. Ka annavad need luuletused väärtuslikku liisa kiriklike kokkutulekute sisustamiseks ja ettekandmiseks vaimulikel üritustel.

Luuletuskogus on tervelt 20 originaal-tušíjoonistust graafikameistrilt Agaate Veeberilt. Joonistused on sisseelamuslikult viidud kooskõlla raamatu sisuga, kujutades piiblist tuntud kujusid alates Kristusega ning ristiusu sümboloid, nagu rist, karikas, kibuvitsakroon, taevatäht jne.

Võiks eeldada, et Liili-Anne Parlo sügavalt religioosend värssid leiavad ulatuslikku kasutamist eesti kirikuis ja kogudustes üle maailma, kuid ka muis lugejais, kes otsivad meele- ja südamerahu oma kaotusleinas või hingelises rahunuses ja depressioonis. Peale muu on see kauni sisu ja välimusega raamat väärtuslikuks liisandiks eesti kirjanduse illustreeritud luksusväljaannetele. Raamatu lõpus avaldab autor tänu praost R. Kivirannale, kes on teda õhutanud ja virgutanud kõnesoleva kogu väljaandmisele, ning Rootsis elunevale praost Jakob Aunverile, kelle õlgadel on lasunud raamatu trükkitoimetamise vastutav ülesanne. Ka kuulub autori tänu Agaate Veeberile elamuslik-usuliste illustatsioonide eest.

Mall Jürma

Va
ju
or
ro
■

6.
P
pi
to
Kr
U
tä
aa
lii
Av
(7

toi
na
va
soj
toi
Av
pil
d'
on
ta
M:

13/141-1
PR10
Lisa 1

Usk ja luule

PEM 13141-1
PR 10
Lisa 2

Tung ennast ületada ja oma elamusi teistega jagada kuulub Erich Frommi arvates inimese põhivajaduste hulka. Usk ja loov kunstiline elamus on selle üheks väljenduseks, sest nende mõlema kaudu püüab inimene välja murda teda piiravast ringist, et jõuda kõrgema endateostamise tasemeni.

Üllatava sagedusega esinevad need kaks avaldusvormi ühiselt. Usk ja luule kohtuvad tihti ja usulisel luulel on seljataga pikk ajalugu. Inimkonnas vanimad kirjanduslikud ürikud on sisult tihti usulised. Kui vaarao Echnaton 13. sajandil e. Kr. Egiptuse jumalate hämarusest jõudis ainujumala ideeni, mille sümboliks ta võttis päikeseketta, kirjutas ta veel tänapäevalgi üllataval viisil tunduva hümni päikesele. Kas pole ka piibli vanimad osad just need seotud kõnes antud lühipalad, mis sädelevad nagu pärlid ta proosalehekülgedes keskel? Alles palju hiljem koguti puht usulisel teemal loodud laulud Psalteriks, mis on läbi aegade jäänud usulise lüürika varamuks. Veel tänapäevalgi otsivad komponistid sealt omale uut sõnalist ainet.

Eesti lüürikas leidub ehtsat usulist luulet aga haruharva.

Sellel võib olla mitu põhjust. Võõrsilt toodud ja vägivaldselt pealesurutud väärtused ei sunni kedagi laulma. Eesti rahvalaulus pole samuti jälgegi usust. Isegi kirikulaulul oli lauluarmastavate eestlaste keskel raske jalgu alla saada. Üsna harva õhkub eesti luulest midagi usulist ja pühapäevast. Meil on küll G. Suitsu "Kerkokell", kuid see pole sisult niivõrt usuline luuletus, kui eilegi ema surmast. M. Underi "Vanemate piibel" kuulub küll kahtlemata usulise luule paremiku hulka ja säilib kindlasti selle klassikalise esindajana eesti kirjanduses. Usulise tunnetuse niu teeb vahel ka mõni E. Enno luuletus ja ehtsat hardusmeeleolu pakub ka mõni üksik A. Sanga varasem luuletus. Ent kui rikkalikult ja ülendavalt mõjub selle kõige kõrval näiteks A. Almatova siiras ja sügavast usulisest elamusest kantud looming.

Nüüd aga leiame oma laualt ühe suurekaustalise ja rohkelt illustreeritud teose, mis pakub rohkem kui paarisajalisel leheküljel ainult usulist luulet. Sellise kirjandusliku üllatuse valmistab meile Liili-Anne Parlo oma luuletuskoguga "Su palet ma otsin".

Liili-Anne Parlo pole eesti lugejale võõras, sest tema nime all on aastate kestel ilmunud mitmeid luuletusi meie perioodika veergudel. Üllatav on aga see, et ta looming on nii ulatuslik, et sellest piisab nii mahuka raamatu koostamiseks.

Autor on jaotanud oma raamatu kaheksaks eriosaks, kuid see on pigem tehniline kui sisuline jaotus, sest ainult kuuluvad ta sadakond luuletust kokku. Nende temaatika on kantud puhtakujulisest usulisest tunnetusest. Luuletaja otsib ühendust Jumalaga ja olles selle leidnud, laulab ta risti valgusest ja ülestõusmise imest, armastusest mis iial ei väsi ja usu elustavast väest. Kuid kodumaa meeleolud murravad tihti sisse. Kannatuse traagika, üksildus ja ahastus otsivad väljendust, ent samas on antud ka helgemaid laule. Jõulumeeleoludele antakse terve tsükkel ning sama aine juurde pöörduv autor ka hiljem tagasi.

Kuid sisuliselt on see siiski minoorne raamat. Psalmide lugedes tunneme, et nende kaudu leiavad väljenduse peagu kõik inimese tundeskaalad alates ahastavast ängistusest ning tõustes eksalteeritud kiitushümnideni. Kuid sellist elamuslikku rikkust ei püüa L.-A. Parlo pakkuda. Kuigi kogus leidub ka kiitust laule jääb nende toon siiski resigneerituks. Hamsunlikult öeldes. rändur mängib sordiiniga.

Vormilt ja väljenduslikult on L.-A. Parlo luule teesklemata tagasihoidlik. Ta ise tunnistas juba oma avalaus, et

Heitlev mu värsileek,
habras mu sõnarüü —
see mu nõtruse süü.

Ta ei luba ei riimil ega rütmil kütkestada ta tunnetevoolu. Enamasti eelistab ta vahavärssi. Irdriim vaheldub riimiga ja riimitusega. Au-

tor pole niivõrd vormist, kui sisust huvitatud. Ta tahab üelda seda, mis on südamel ning teha seda siiralt ning otsekohealt. Tal pole pretensioone ja poos on talle tundmata. Ainult otsimise- ja leidmiserõõn.

See on ilus raamat. Heal paberil, suurekaustaline, tagasihoidlik, ent väärka välimusega. Ja üllatuslik raamat ka selle poolest, et siit leiame nii palju Agaate Veeberi graafilist kunsti. Julgelt ja jõuliselt väljendavad need mustvalgel antud lehed kunstis samu tundeid, mis autor on pakkunud lüües. Agaate Veeber on kunstnik, kelle tööd peaks leidma avaldamisvõimalusi ka mitmes teiseski meie ilmuvas raamatus.

Võib-olla peaksime lisama veel, et too on erakordne raamat ka selle poolest, et siin julgeb luuletaja tulla välja ainult puhtakujulise vaimu-liku luulega nii ulatuslikul viisil.